

Poruchy príjmu potravy

ANOREXIA A BULÍMIA

MUDr. Darina Sedláková, MPH
riaditeľka Kancelárie WHO na Slovensku

dse@euro.who.int

**Prezentácia vznikla v rámci projektu „Kričím telom“
(odborná spolupráca: MUDr. Magda Frecer, MUDr. Martina Paulínyiová)**

ANOREXIA

- úmyselné znižovanie príjmu jedla - podváha
- kompenzačné cvičenie, zneužívanie liekov
- intenzívny strach z priberania
- časté sledovanie telesnej hmotnosti
- skreslené vnímanie vlastného tela

BULÍMIA

- nutkavé prejedanie- až opakované záchvaty prejedania, so stratou kontroly- normálna hmotnosť
- následné zbavovanie sa prijatej stravy zvracaním
- nadmerné zaoberanie sa hmotnosťou a vzhľadom
- nízke sebavedomie

Príznaky oboch ochorení sa môžu prelínať a striedať.

Prečo táto téma?

➤ **Štatistika: Najviac ochorení vzniká v období puberty a adolescencie, teda vo veku 12 až 18 rokov.**

➤ **Narastajúci trend!!!**

➤ **Anorexia je treťou najčastejšou chronickou chorobou u dospievajúcej mládeže**

➤ **Choroba sa vyskytuje viac v „bohatších“ rodinách**

➤ **Dôvody choroby majú korene často vo vzťahových problémoch v rodine:**

- slabá komunikácia medzi rodičmi a deťmi,
- pocit osamelosti
- veľké nároky na výkony
- pocit, že jediné, čo sa dá ovládať, je vlastné telo a príjem potravy

➤ **Na podporu vzdelávania mládeže, rodičov a pedagógov**

**KRIČÍM TELOM.
POČUJEŠ MA?**

Mama, otec, sestra, brat, stará mama, kamarátka, učiteľka... Nikto ma nepočuje.
A pritom práve vy mi môžete pomôcť. Lebo mentálna anorexia a bulímia nie sú choroby iba o jedle. Jedlo je len prostriedok, ako vo svojom živote môžem ovládnuť to jediné, čo ešte ovládať dokážem: moje telo. Lebo môj život, moje pocity, vašu lásku a pozornosť, ochotu rozprávať sa, už ovládať nedokážem. Ste v tom so mnou. Od začiatku.

**Mentálna anorexia a bulímia začína v rodine, rodina ju môže pomôcť vyriešiť.
VZDELÁVACÍ PROJEKT VENOVANÝ ANOREXII A BULÍMIÍ**

HERIAL
esk GlasnostPlus
World Health Organization
VÚC Slovensko
LIGA ZA TRVÁJÚCE ZNÁVIE

www.dusevnezdravie.sk

Čo sú to vlastne za ochorenia?

Poruchy príjmu potravy

chorobný strach z pribratia

úmyselné znižovanie váhy

neustále myšlienky na jedlo

strata iných záujmov,
zmena správania

emocionálne problémy

závažné zdravotne následky

**Koncentrácia na jedlo
prekrýva hlbšie
emočné problémy.**

Riziko vzniku anorexie

Biologické príčiny

genetika, vek
ženské pohlavie

Rodina

príliš ochraňujúca, kontrolujúca,
nedostatok autonómie dieťaťa
nepružná, nedovolí vyjadriť emócie
preferuje zdravý životný štýl, diéty,
pestuje kult tela

Osobnosť:

pedantná,
úzkostlivá,
perfekcionistická,
cieľavedomá,
ambiciózna

Stres

Nečakané udalosti,
rozvod rodičov,
úmrtie v rodine,
sťahovanie

Spoločnosť

ideál krásy je
štíhlosť, tlak na
výkon a úspech

Riziko vzniku bulímie

Genetika

Výskyt závislostí
v predchádzajúcich
generáciách

Rodina

chaotická rodina, žiadne pravidlá
nevhodné stravovacie návyky
deformácia vzťahu s matkou
v ranom detstve

Osobnosť:

Impulzívna
Vyhľadáva pôžitky
Emočne nestabilná
Nízke sebahodnotenie
Negatívny sebaobraz
Úzkosť, strach z opustenia

Stres

Významná strata,
rozvod rodičov.

Spoločnosť

ideál krásy je
štíhlosť, tlak
alebo šikana
rovesníkov

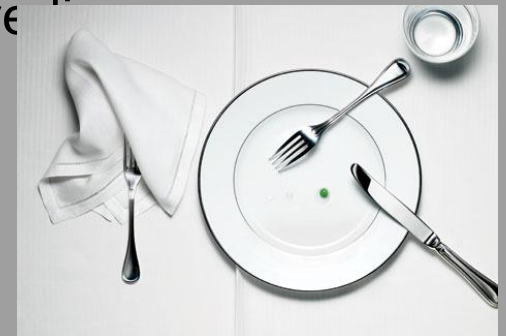
Prečo o tom hovoríme?

- **Postihuje:** 2 až 5% dospelievajúcej mládeže
- 3. najčastejšia **choroba** u dospelievajúcej mládeže
- U dospelých žien anorexia do 1%, bulímia 1-3%

- 10:1

- často je dlho neliečená
- neskorý záchyt ochorenia a nedostatočná liečba vedie k chronickému priebehu

- Úmrtnosť
  - 3-15% u anorexie
  - 3-9% u bulímii
  - samovraždy, „smrť z vyhladovania“, smrť následkom prasknutia veľkých ciev ...

Najčastejšie mylné predstavy o chorobe

- Je to ochorenie modeliek, herečiek, baletiek
- Je to len o jedle a diétach
- Stačí začať normálne jesť a problém sa vyrieši
- Je to iba výmysel rozmazaných dievčat

A predsa...

Poruchy príjmu potravy nie sú ochorenia o štíhlosti, vzhľade a jedle, ale o emocionálnych problémoch a závažných zdravotných následkoch.

Anorexia alebo bulímia?

Isabelle Caro

Lady Diana

NÁSLEDKY

anorexia

- metabolický rozvrat
- poruchy rytmu srdca-zástava
- hormonálne zmeny – napr. amenorhea- neplodnosť
- porucha termoregulácie
- poruchy trávenia
- zlyhanie obličiek
- suchá koža
- atrofia mozgovej kôry
- vypadávanie vlasov
- zrednutie kostí

bulímia

- časté „pálenie záhy“
rozleptanie sliznice pažeráka,
zriedkavo
prasknutie pažeráka pri
opakovanom zvracaní
- metabolický rozvrat,
nedostatok minerálov,
vitamínov
- hormonálne zmeny-
nepravidelná menštruácia
- poškodenie zubnej skloviny

Psychické komplikácie

- popieranie ťažkostí, strata kritickosti
- nedôvera v seba, nízke sebavedomie
- Izolácia, strata kamarátov
- únava, poruchy koncentrácie,
- podráždenosť, vzťahovačnosť,
- depresie, úzkosť, strach
- samovražedné myšlienky,
- závislosti

Pretrvávajúci problém: nerovnováha v príjme a výdaji energie

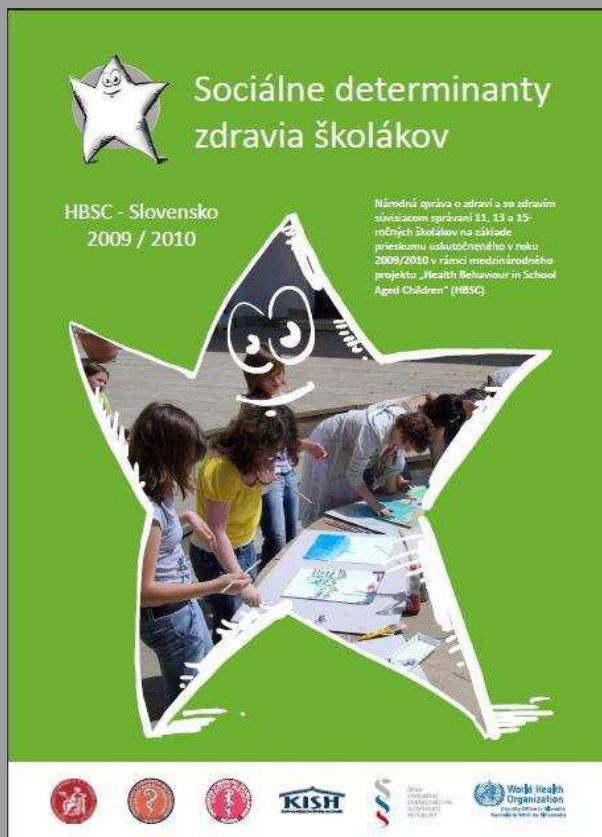
- Nadmerný príjem „nezdravých živín“
- Nedostatočný príjem zdraviu prospešných živín
  - sacharidy, vláknina, nenasýtené tuky, vitamíny, minerálne prvky

Nedostatočný výdaj energie:

Nedostatočný, žiadny pohyb

SLOVENSKO: Národná správa o zdraví a so zdravím súvisiacom správaní 11, 13, a 15-ročných (podľa HBSC) 2009/2010

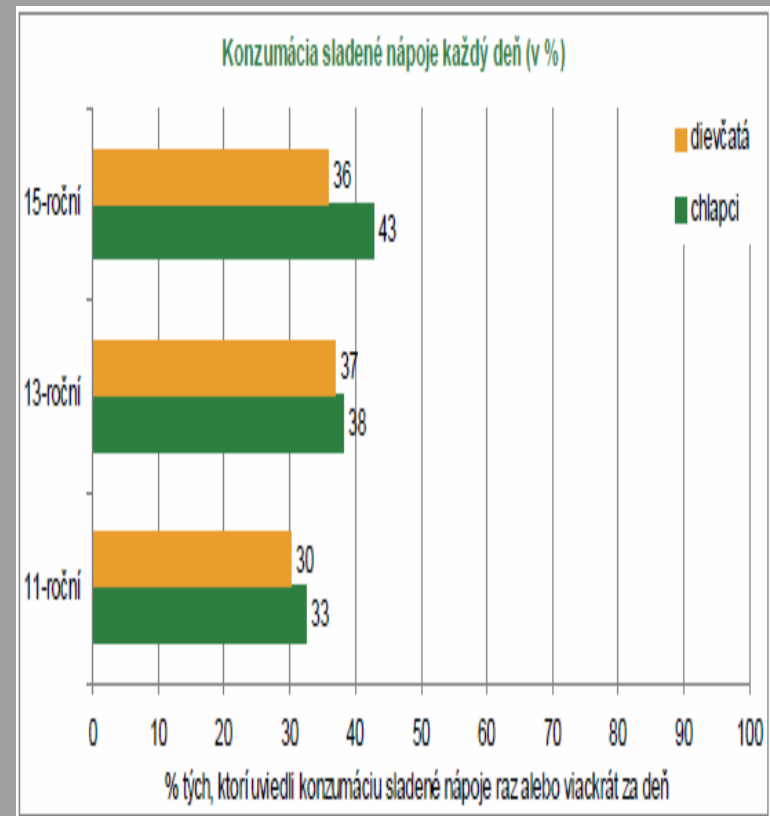
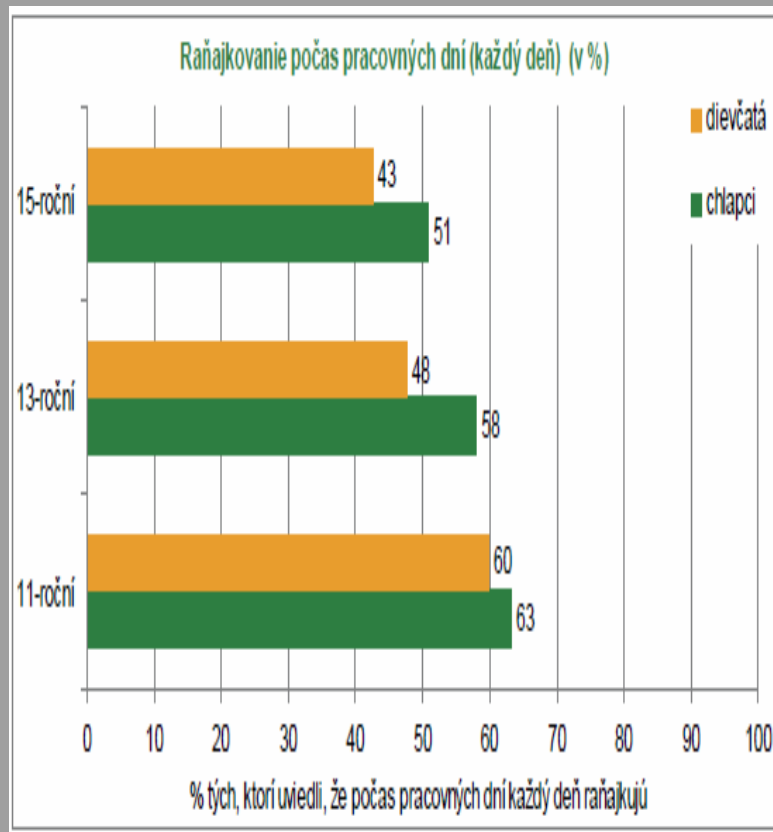

- Školáci hodnotili svoje zdravie a spokojnosť so životnými podmienkami prevažne pozitívne
- Výskyt zdravotných ťažkostí bol vyšší u dievčat
- **Zistenie:** Programy/projekty pre podporu zdravia malo vypracovaných 80 % opýtaných škôl, avšak len 14 % malo pre tento školský rok k dispozícii aj fondy na ich realizáciu

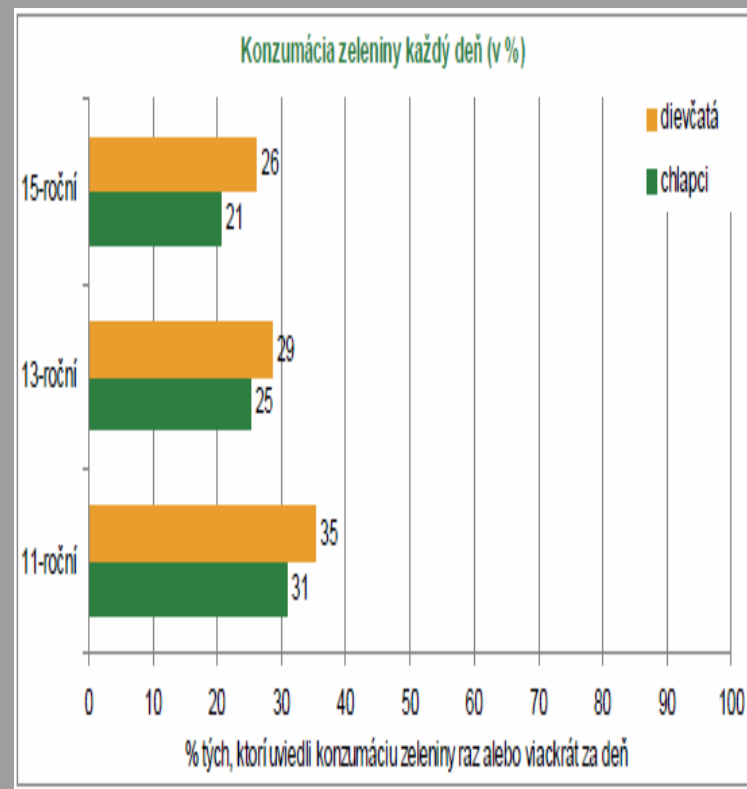
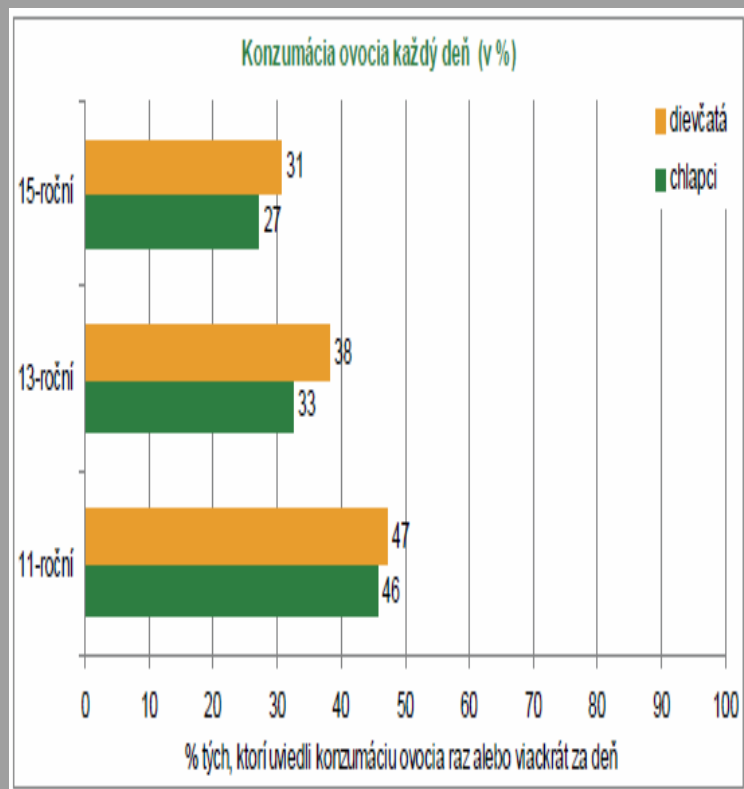

Raňajky

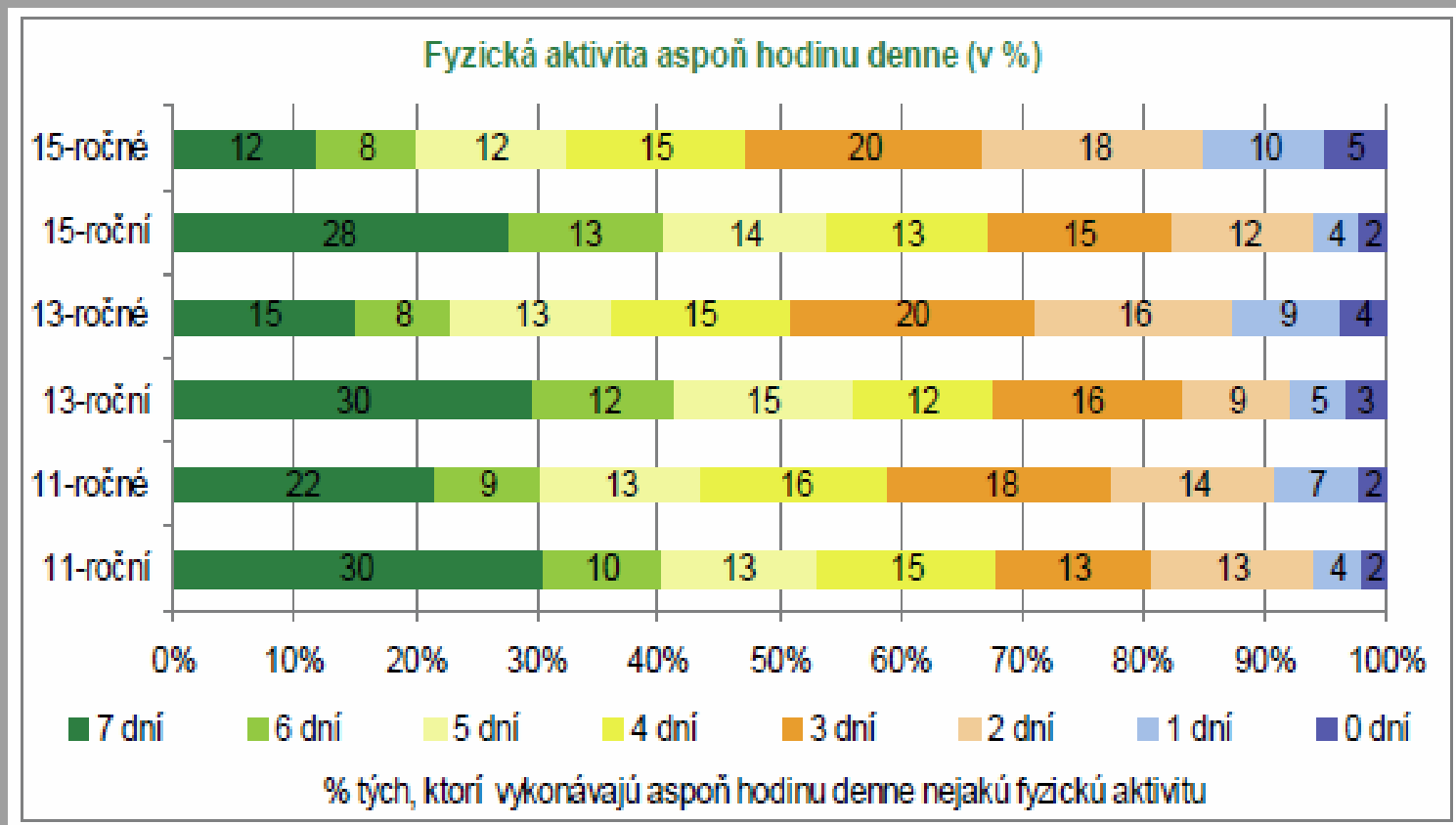
Sladené nápoje

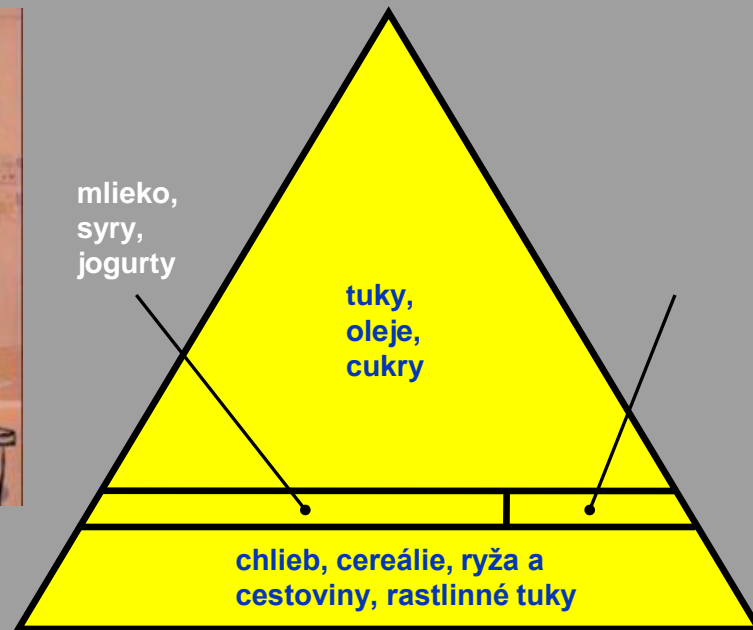
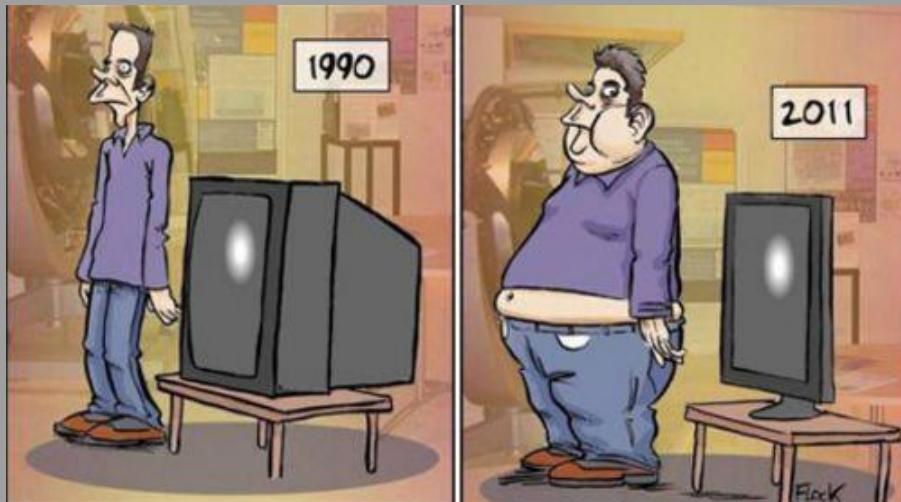
Konzumácia ovocia a zeleniny

Pohyb, fyzická aktivita

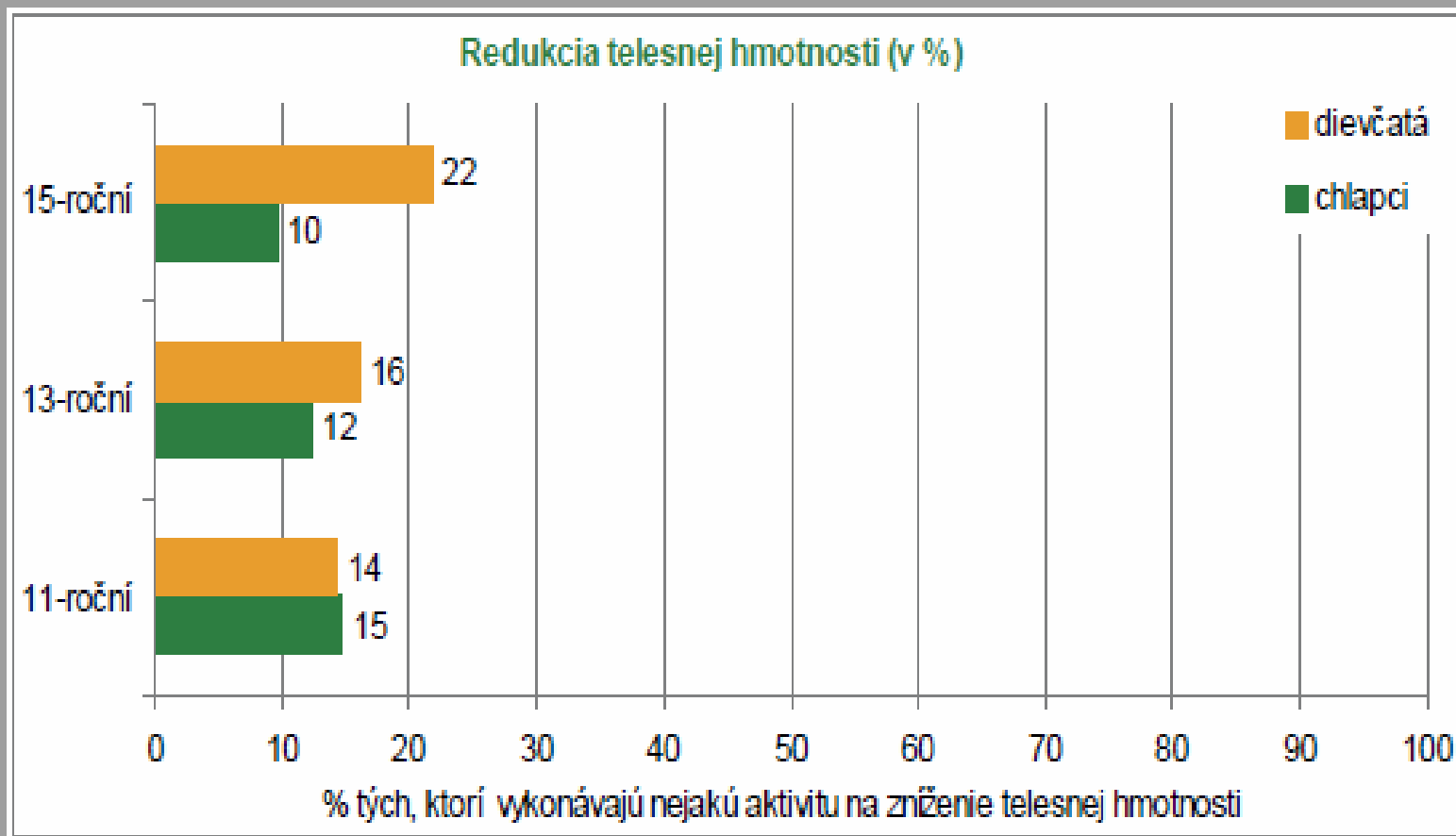

Homo sedenticus a ICT maniacus

**Pyramída sobotňajšieho
dopoludnia**

Držíte /držali ste v posledných 30 dňoch diétu za účelom schudnutia?

Zhrnutie zistení v štúdií

Vybrané časti súvisiace s výživou, stravovaním a pohybom

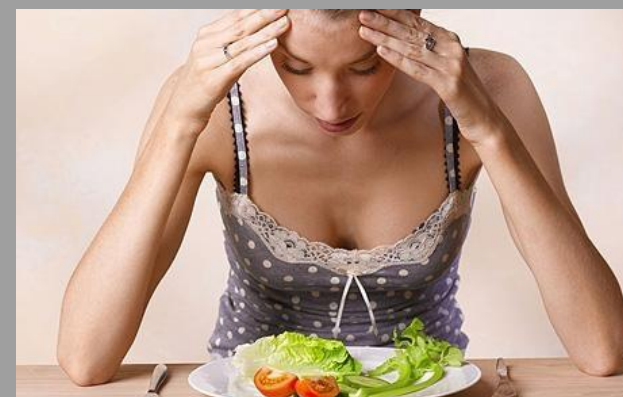
- Raňajkovanie či každodenná konzumácia ovocia a zeleniny klesá vekom, k najvýraznejšiemu poklesu dochádza po 11. roku života.
- Viac než tretina školákov konzumuje sladené nápoje a viac než polovica sladkosti každý deň, počet stúpa vekom.
- Viac ako polovica chlapcov a tretina dievčat si neumýva zuby viac ako raz denne.
- Každé piate 15-ročné dievča sa snažilo o redukciu hmotnosti, čo je 2x viac v porovnaní so skupinou 15-ročných chlapcov
- Viac ako tri štvrtiny respondentov sleduje televíziu dve a viac hodín denne počas pracovných dní. Najčastejšie trávili pasívne svoj voľný čas 13-ročné dievčatá.

Plné znenie správy:

<http://www.who.sk/aktuality/362-narodna-sprava-o-socialnych-determinantoch-zdravia-kolakov->

Dôležité je, kto som a nie len ako vyzerám

* ppp = porucha príjmu potravy

Dotazník porúch príjmu potravy (na základe Eating Disorders Questionnaire)

1. Neustále sa zaoberám jedlom, počítaním kalórií alebo vlastnou váhou/postavou.
2. Strácam kontrolu nad jedlom a prejedám sa.
3. Myslím si, že som príliš tučná/ý, aj keď osoby v mojom okolí mi hovoria, že som chudá/ý.
4. Po jedle sa cítim vinný/á a zvraciam, cvičím alebo používam preháňadla, aby som nepribral/a.
5. Snažím sa mať svoj spôsob jedenia pod kontrolou, obmedzujem sa v jedle.
6. Vyhybam sa jedlu napriek tomu, že som hladný/á.
7. Prestala som mávať pravidelnú menštruáciu (otázka pre iba ženy).
8. Moja nálada závisí hlavne od toho, čo som zjedla alebo koľko vážim.
9. Často som podráždená a hádam sa s mojimi blízkymi.
10. Neviem sa dobre sústrediť.

Otestujte sa

5 alebo viac odpovedí "áno" = pravdepodobná porucha príjmu potravy, mali by ste sa poradiť s odborníkom.

Chcete pomôcť? Ako na to?

- Nebud'te ľahostajní a nedajte sa odradiť
- Nebud'te na to sami – zdôverte sa niekomu, komu veríte;
- Skúste sa stravovať spolu s kamarátmi, s rodinou, byť viac s ľuďmi pri jedle a po jedle.
- Skúste jesť trikrát denne primerané porcie (jedlo na jeden veľký tanier) medzitým malá desiata a olovrant
- Ak tieto opatrenia zlyhajú, poraďte sa s odborníkom na duševné zdravie (psychiatrom alebo psychológom).
- **Pozor:** laická domáca liečba je často nedostatočná a môže predĺžiť trvanie ochorenia.

Zistite si viac o ochorení
www.idealni.cz,
www.anabell.cz
Liga za duševné zdravie

Ďakujem za pozornosť